

BEZPEČNOSŤ V PROCESE GLOBALIZÁCIE

Marika Húleková¹

Kľúčové slová: bezpečnosť, globalizácia, ochrana života, bezpečnostné prostredie, safety, globalization, security, life, protection, security environment,

Abstract:

Globalization, security as well as security environment are an inseparable part of our present world, including Slovakia. Security environment is the basis for development of economic market.

Globalizácia patrí v súčasnej dobe medzi frekventovaný a hlavne aj rozporuplne vnímaný pojem, ktorý sa začal v našej krajine udomáčňovať po roku 1989. Globalizácia predstavuje proces rozširovania medzinárodných hospodárskych vzťahov a vzájomného prepojenia a súčasný rast trhov cez hranice jednotlivých krajín. Základom pre realizáciu celého procesu, je vytvorenie optimálnych podmienok v jednotlivých štátoch, hlavne politických. Ide o zmenu právnych predpisov, ktoré umožňujú vstup medzinárodného obchodu na trhy v danej krajine. Otváranie sa v rámci procesu globalizácie nesie so sebou aj veľké riziká či už v oblasti politickej, ekonomickej, spoločenskej, environmentálnej, informačnej ale aj vojenskej. Dôležitým krokom je preto vytvárať všetky podmienky pre proces globalizácie v súčinnosti s procesom zabezpečenia bezpečnosti v týchto oblastiach. Len zosúladiť oboch procesov dosiahneme spokojnosť s procesom vytvárania globálnej dediny, ako ju nazval M. MC. Luhan v roku 1965 vo svojej práci Ako rozumiť médiám.

Čo je bezpečnosť

Od kedy ľudstvo existuje, súperí s jedinou a hlavnou potrebou a to je bezpečnosť. Vníмали ju ako ochranu pred prírodnými javmi ako sú prírodné živly, dravá zver, ale na druhej strane to vnímali aj ako niečo samozrejmé, prirodzené, čo je súčasťou ich sveta. Druhá strana bezpečnosti bola spojená so sociálnymi hrozbami, s ktorými sa nevedeli až tak uspokojiť ako to bolo pri bezpečnosti prírodnej povahy. Tu už prebiehal a aj v súčasnej dobe prebieha skutočný boj o postavenie, o priestor a majetok človeka.

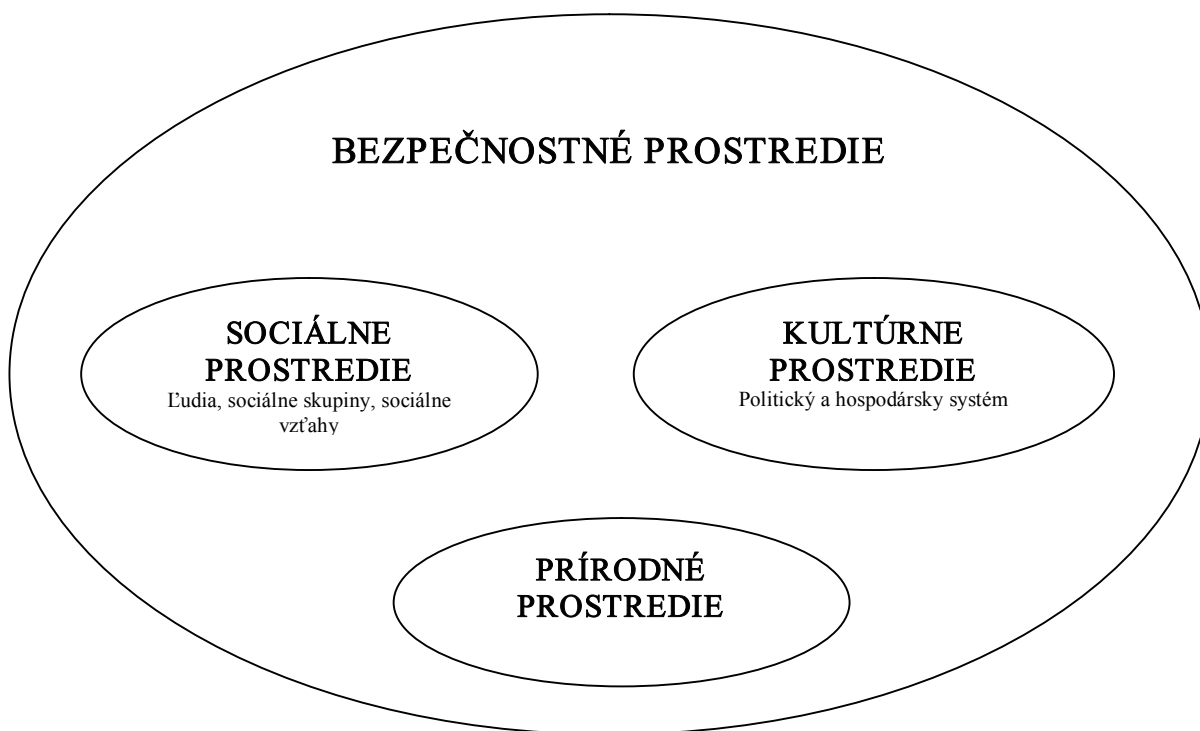
Definícia pojmu bezpečnosť je rôznorodá. Existujú rôzne pokusy o jej objasnenie, ale v zmysle zákona je bezpečnosť definovaná ako stav, v ktorom je zachovávaný mier a bezpečnosť štátu, jeho demokratický poriadok a zvrchovanosť, územná celistvosť a nedotknuteľnosť hraníc štátu, základné práva a slobody, a v ktorom sú chránené životy a zdravie osôb, majetok a životné prostredie. Z medzinárodného hľadiska je pojem bezpečnosť (securitológia) prezentovaná z hľadiska:

¹ Marika, Húleková, Ing., Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika Litovský Mikuláš, 0960423072, hulekova@aosl.sk

- stav bezpečia,
- stav ochrany pred nebezpečím, bezpečie (safety),
- ochrana (safeguarding) štátu, organizácie, osoby a pod. , proti nebezpečeniu (danger). Špionáže, krádeže,
- nezávislosť, oslobodenie od pochybnosti, dôvera, istota,
- nezávislosť od dozoru (ochrany), od úzkosti, znepokojenia, obáv, pocit slobody, nezávislosť od nebezpečia,
- vlastnosť byť bezpečne stabilný, pevný, stály, stabilita, pevnosť, ustálenosť, istota,
- niečo, čo zabezpečuje bezpečnosť, neporušiteľnosť, nedotknuteľnosť, ochrana, obrana, a pod.

Bezpečnostné prostredie

Človek žije, pracuje a vyvíja sa v určitom sociálnom, kultúrnom a prírodnom prostredí, s ktorým sa vzájomne dopĺňajú, vyvíjajú a vzájomne sa prispôsobujú novým faktorom a skutočnostiam. Kým prírodné prostredie je dané geografickým usporiadaním, ktoré vytvorila príroda, postupným prispôbovaním sa človeka v prostredí začal vytvárať umelé prostredie – sociálne prostredie. Ide o ľudí, sociálne skupiny, spoločenské vzťahy, ktoré obklopujú jednotlivca. Hospodársky, politický systém tvoria kultúrne prostredie.

Rastúci počet zlyhávajúcich štátov a negatívny vplyv niektorých nešťatných činiteľov spolu s nepredvídateľnosťou a prehľbovaním nestability podporuje medzinárodné

spoločenstvá spoločne hľadať efektívne a hlavne preventívne prostriedky, ako sa takýmto javom vyvarovať.

Vonkajšie bezpečnostné prostredie

Stretnutia záujmov štátu so záujmami iných objektov prebieha v prostredí, ktoré nazývame aj vonkajšie bezpečnostné prostredie. Tu sa odohrávajú procesy, s rozhodujúcim vplyvom na úroveň bezpečnosti daného referenčného objektu. Pod pojmom referenčný objekt chápeme štát, organizácie, inštitúcie, záujmové a iné skupiny. Pri analýze vonkajšieho bezpečnostného prostredia je potrebné vziať do úvahy:

- kto sú v danom priestore rozhodujúci geostrategickí hráči, aké sú ich záujmy,
- kde sú geopolitické základy (ohniská), aké sú cesty a ciele ich vývoja
- aké bezpečnostné komplexy sú v danom priestore identifikované, aký je ich charakter.

<i>Geostrategický hráč</i>	<i>Geopolitické ohnisko</i>	<i>Bezpečnostný komplex</i>
Štáty, ktoré majú schopnosť a vôľu uplatňovať silu a vplyv mimo svojich hraníc s cieľom zmeniť existujúce geopolitické pomery (snaha dosiahnuť postavenie svetovej veľmoci). Patria sem mocné krajiny ako Francúzsko, Nemecko, Rusko, Čína, India, Irán.	Štáty, ktorých význam nezávisí od ich moci a motivácie, ale od polohy a dôsledkov, ktoré môže mať postavenie a chovanie geostrategických hráčov. Stáva sa, že geopolitické ohnisko je veľmi silne spätá kultúrne a politicky s aktívnym geostrategickým hráčom. Geopolitické ohniská v súčasnosti : Azerbajdžan, Ukrajina, Južná Kórea, Turecko, Irán.	V čase globalizácie sú všetky štáty vzájomne prepojené bezpečnostnou závislosťou, a preto je potrebné pochopenie a osvojenie si podstaty bezpečnostných komplexov. Ide o závislosť na geografickou rozptýlenosťou štátov, t.j. čím je štát ďalej od zdroje, tým sú aj jeho ohrozenia menšie. Preto sa aj štáty orientujú v prvom rade na okolie v blízkosti svojich hraníc, a až potom nastáva orientácia na vzdialenejšie priestory. Patrí sem skupina štátov, ktorých hlavné bezpečnostné problémy sú tak úzko previazané, že problémy národnej bezpečnosti každého z nich nie je možné riešiť samostatne.

Vonkajšie bezpečnostné prostredie Slovenskej republiky

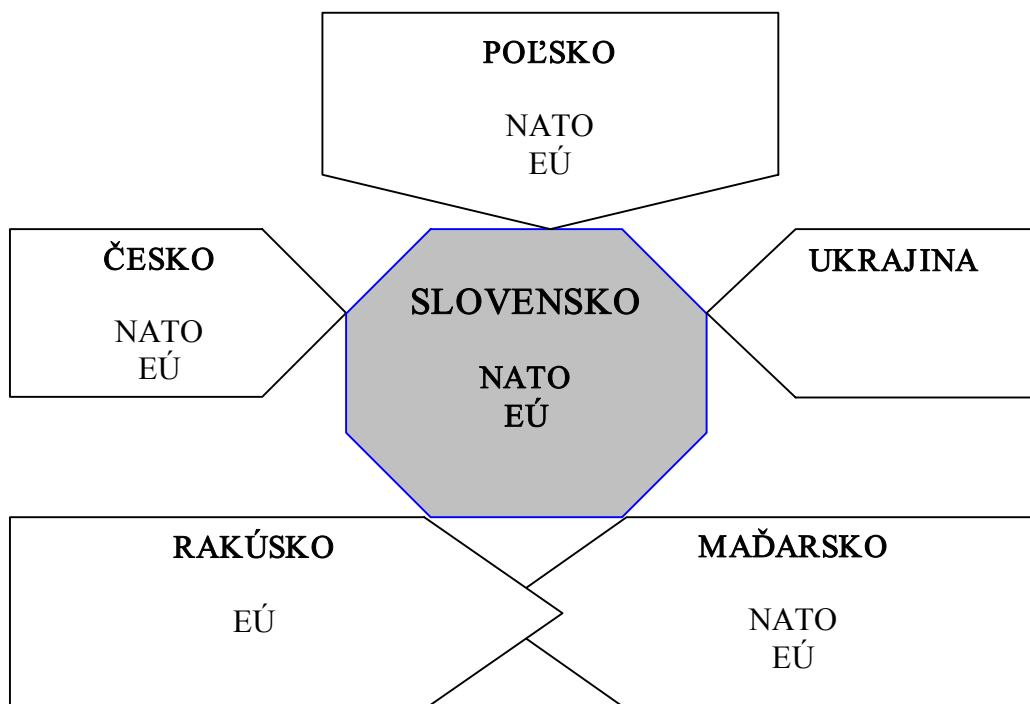
Slovenská republika sa zaraďuje do bezpečnostného prostredia regiónu strednej a východnej Európy. Rozpadom Sovietskeho zväzu sa vytvoril priestor na riešenie otázky o mieste a úlohe tohto geopolitického priestoru v kontinentálnom politickom, hospodárskom a bezpečnostnom systéme. Región strednej a východnej Európy patrí medzi nestabilné hranice. Postavenie strednej a východnej Európy prebiehalo dlhým bojom o postavenie o určenie priorít, ale hlavne o ceste hľadania samého seba. Stredná a východná Európa nám predstavovala hranicu medzi západným a východným svetom Európy, medzi kapitalizmom a komunizmom, medzi dvoma vojenským zoskupeniami ako NATO a Varšavská zmluva. Až po etape reforiem od roku 195 v Rusku, Československu, Nemecku, Juhoslávii, ... sa začala cesta jednotného budovania bezpečnosti. Začala cesta geopolitického pragmatizmu spojená

s reformou celého medzinárodného politického, ekonomického a bezpečnostného systému toto regiónu. Po zániku prvotného chápania strednej a východnej Európy sa väčšina štátov začala formovať v duchu západných ekonomických, politických a vojenských štruktúrach, čo vidíme v začlenení krajín toto regiónu do NATO a do Európskej únie.

Slovensko a stredoeurópsky priestor

Od 1.1.1993 buduje Slovenská republika svoje postavenie v rámci stredoeurópskeho regiónu svojím územím, hranicami, obyvateľstvom, hospodárskym, vojenským, kultúrnym systémom. Ako samostatná republika sa stala nositeľom medzinárodného práva. Je jednou z krajín, ktoré vznikli z reformy strednej a východnej Európy od roku 1985. Svojou polohou je spojnicou medzi západnou a východnou Európou čo sa týka politických, náboženských, sociálnych hľadísk, ale zároveň nie je križovatkou. Začlenením Slovenskej republiky do medzinárodných organizácií ako NATO a EÚ, vytvorilo nové postavenie v oblasti otázok bezpečnosti.

Postavenie susediach krajín v medzinárodných organizáciách NATO a EÚ:

Vstupom Slovenska do medzinárodných organizácií zmenilo aj bezpečnostné postavenie, čím sa vytvorili nové podmienky pre zabezpečenie bezpečnosti krajiny. Cieľom sa stalo zaručenie bezpečnosti občanov, chrániť ľudské práva a základné slobody, zaručiť územnú celistvosť, zvrchovanosť, nedotknuteľnosť hraníc, politickú nezávislosť a identitu, vytvárať podmienky pre udržanie a rozvoj hospodárskeho, sociálneho kultúrneho a enviromentálneho rozvoja krajiny, vytvárať a podporovať dobré vzťahy a spoluprácu s krajinami so rovnakými, alebo podobnými záujmami, posilňovať demokraciu, slobodu, ľudské práva, medzinárodné právo, mier a stabilitu vo svete, vytvárať podmienky pre demokratické zriadenie štátu, podporovať právny štát a trhovú ekonomiku.

Vstupom SR do NATO sme sa stali súčasťou a piliera bezpečnosti a stability garantovaná spojeneckými záväzkami. O našej aktívnej činnosti v NATO svedčí aj aktívna účasť zložiek Slovenskej armády pri zabezpečovaní území s vojenskými, politickými konfliktami. Prijatím za člena EÚ sme si otvorili cestu k hospodárskemu rozvoju, ako aj možnosť podieľať sa na plnení, formovaní a upevňovaní európskej bezpečnostnej a obrannej politiky.

Záver

Pri zabezpečovaní bezpečnosti vo svete a samotnej krajiny nezáleží na jej veľkosti a počte ľudských a hospodárskych zdrojov, ale na snahe a mentalite ľudí pomôcť k zabezpečeniu pokojného života a demokracii vo svete. Takýmto príkladom je aj Slovensko, ktoré napriek nepomeru rozlohových parametrov a parametrov ľudských a hospodárskych zdrojov má snahu pomáhať a angažovať sa v plnom nasadení nielen pre zabezpečenie regionálnej bezpečnosti ale aj kontinentálnej. Ako je na koniec uvedené aj v Bezpečnostnej stratégii Slovenskej republiky, Slovensko v rámci svojich možností sa bude angažovať k zabezpečeniu stability Stredného východu, ktorý je ohniskom terorizmu, náboženského extrémizmu, medzinárodnej kriminality a možného šírenia zbraní hromadného ničenia. V oblasti Stredomoria je snahou Slovenska prispieť k prekonávaniu ekonomickej stagnácie a chudoby.

Literatúra:

- [1] BĚLOHRADSKÝ, V.: Antinomie globalizace, Praha 1999
- [2] BĚLOHRADSKÝ, V.: Globalizace: pokus o neapologetickou definici, Literární noviny, 2000
- [3] DOLINSKÁ, V.: Prieniky kultúr v globálnom priestore, Banská Bystrica 2004
- [4] Globalizácia prospieva všetkým, Trend 25/2007
- [5] Grzybowski, M., Tomaszewski, J.: Bezpieczeństwo w administracji i biznesie, Gdynia 2007
- [6] HITZEGEROVÁ, G.: Globalizačné procesy ve světové ekonomice, VŠE Praha 2002
- [7] HOFREITER, L.: Securitológia, AOS gen. M.R.Štefánika Liptovský Mikuláš, 2006
- [8] Klasické strategie dosloužily, Moderní řízení 4/2007